

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Politika a nástroje ochrany životního prostředí (ENV05)

Ing. Kateřina Šebková, Ph.D.

RECETOX

sebkova@recetox.muni.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Inovace tohoto předmětu je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Přednáška č.7

SAICM - obsah + aktuální otázky

Základní přehled o EU - historický vývoj

Tvorba legislativy na EU úrovni

EU a nakládání s chemickými látkami, REACH

Paralela na národní úrovni - tvorba legislativy

SAICM – základní informace

- navazuje na Mezivládní fórum pro chemickou bezpečnost, IFCS (od 1994)
- odstavec 23 Implementačního plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji (Johannesburg 2002) a kapitola 19 Agendy 21
- vyjednávání od listopadu 2003 (3 INC), schváleno na 1.konferenci o Mezinárodním nakládání s chemickými látkami (ICCM1) po 9.zvláštním zasedání Řídící Rady UNEP (UNEP SS IX) v únoru 2006 v Dubaji.

Výsledek: právně nezávazný politický rámec nástroj k vybudování systému bezpečného a trvale udržitelného nakládání s chemickými látkami harmonizaci práva v dané oblasti

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

ICCM 2 - members of the SAICM Secretariat during the opening plenary

SAICM – základní informace (1)

Cíl: minimalizace negativních dopadů výroby a používání chemických látek na lidské zdraví a životní prostředí do roku 2020

Účastníci: vlády, mezinárodní a nevládní organizace, průmysl a zájmové svazy/asociace

Hlavní podcíle/oblasti činnosti:

- (a) Snižování rizik
- (b) Znalosti a informace
- (c) Řízení/institucionální opatření
- (d) Budování kapacit a technická spolupráce
- (e) Nezákonné mezinárodní obchodování

SAICM – základní informace (2)

Základní dokumenty SAICM:

- Deklarace (High-level Declaration),
- Rámcová politická strategie (Overarching Policy Strategy),
- Globální plán činností (Global Plan of Action)

+ **Konference o mezinárodním nakládání s chemickými látkami** (tzv. ICCM) přijímá rezoluce, které nastavují další činnost (priority, věcné otázky)

ICCM1 (4 rezoluce) + ICCM2 (10 rezolucí)

Byro - 5 členů (1 za region) + regionální kontaktní osoby (pomocný koordinátor)

Kalendář ICCM: 2006, 2009, **2012**, 2015 a 2020

ICCM2 (r. 2009) - nová a vynořující se témata - prioritní otázky

Nová a vynořující se témata (emerging policy issues) = 4 schválené

Olovo v barvách [Harmful Substances - United Nations Environment Programme \(UNEP\)](#)

Partnerství/globální aliance pod patronací WHO ve spolupráci s UNEP

E-waste http://www.basel.int/techmatters/e_wastes/wks-rep-11022010.doc

Spolupráce s Basilejskou úmluvou, UNEP,
seminář – stále se odkládá, mělo být OEWG BC, nyní snad 1.čtvrtletí 2011
Průnik do PACE projekt (Basilejská úmluva)

Chemické látky ve výrobcích [UNEP - The Chemicals in Products project](#)

UNEP+ Švédsko jako předsedající,
2 mezinárodní semináře, na regionální úrovni

Nanomateriály a nanotechnologie [Nanotechnology and Manufactured Nanomaterials | UNITAR Chemicals and Waste Management Programme](#)

IOMC (UNIDO a OECD)

Specializované semináře ve všech regionech výměna informací a zjištění stavu o výrobě a použití, pilotní studie -, jak zlepšit informovanost veřejnosti a informace o rizicích nanomateriálů plynoucích z jejich použití

Rok 2011

Regionální jednání regionu střední a východní Evropy, Lodž (27-29.6.2011)

- workshop UNITAR/OECD k nanomateriálům
- projednání návrhů na zařazení nanomateriálů do Globálního plánu činností
- informace o Programu pro rychlý start a implementaci SAICM na regionální úrovni
- návrh strategie k prohloubení spolupráce SAICM se zdravotnickým sektorem
- diskuse regionu k nově předloženým tématům do „**emerging policy issues**“ - viz výstupy OEWG
- seznámení se s novým koordinátorem SAICM (Eleanor Alvarado)

15. - 18. listopad 2011 (Bělehrad, Srbsko) - OEWG

- otevřená pracovní skupina pro přípravu ICCM3 – skupina vytvořená jako podpůrný orgán SAICM rezolucí II/6 pro přípravu ICCM
- hlavní úkoly – projednat nově předložená a pokračující vynořující se témata – jejich plnění od ICCM2
- předjednat věcné otázky a identifikovat priority pro nejbližší období
- schválit předběžný program ICCM

OEWG: výstupy + aktuální témata

U nově navržených témat (new proposals for emerging policy issues)

- **Endokrinní disruptory** – dle mechanismu pro posuzování a kritérií vyhovuje k zařazení do emerging policy issues, ale po protestu Číny bude na ICCM3 předloženo ke zvážení, zda je jeho zařazení jako prioritní činnost a emerging issue vhodné z časového hlediska
- **Perzistentní chemické látky vylučované do životního prostředí z léčiv (EPPPs)** nebyly v současné podobě uznány jako splňující kritéria, zejména z důvodů „rozsahu“ SAICM a širší problematiky. Doporučeno přepracování návrhu a opětovné předložení v období mezi ICCM3 a ICCM4 k posouzení

Téma budoucnosti/náhrady za **Program pro rychlý start (QSP)** bude stěžejní pro ICCM3 (provázanost s FOCW!) stejně jako pokračování debaty o zajištění dlouhodobě udržitelného a dostatečného financování SAICM

Návrh **strategie spolupráce se zdravotnickým sektorem** byl doporučen ICCM3 k přijetí.

Baseline report/SAICM reporting – SAICM indicators – zajímavé informace, doporučeno k prostudování a bližší diskusi na ICCM3

termín a místo konání ICCM3, Nairobi, 17. - 21. září 2012

SAICM - Národní úroveň

(a) Snižování rizik

legislativní rámec REACH, MEAs k chemickým látkám a odpadům
Nanomateriály a nanotechnologie - [NANOCON 2012](#)

(b) Znalosti a informace

pracovní skupiny OECD, UNEP, EU (EK i Rady), ECHA, publikace, studie, konference

(c) Řízení/institucionální opatření

Rada národního centra pro perzistentní organické polutanty, Rada pro chemickou bezpečnost, semináře: 2008, 2010, 2011, proces synergií

(d) Budování kapacit a technická spolupráce

Regionální centrum pro Stockholmskou úmluvu, ČR jako donor a její priority v zahraniční rozvojové spolupráci (předn. 6)

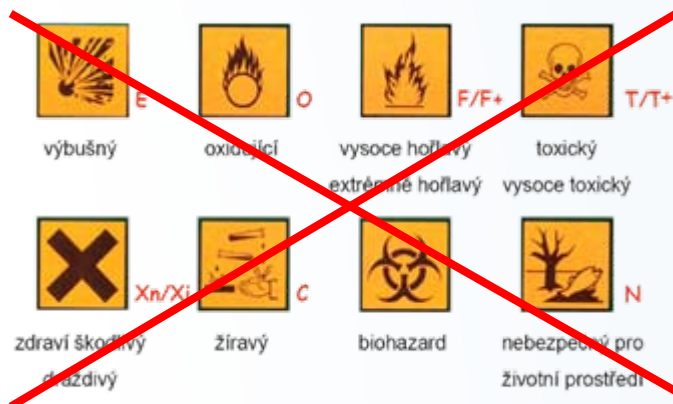
(e) Nezákonné mezinárodní obchodování

mezinárodní seminář v 2006 (Průhonice), 2008, + každoročně v rámci Rotterdamské úmluvy – PIC postup a dovoz/vývoz

Globální harmonizovaný systém (GHS) - co to je?

- systém OSN - klasifikace a označování chemikálií, pro identifikaci nebezpečných chemikálií a směsí a informovanost veřejnosti
- **stanovuje požadavky na systém označování látek a směsí:**
  - ✓ výstražné symboly nebezpečnosti

- ✓ signální slova - slovo označující kategorie nebezpečnosti
- ✓ standardní věty o nebezpečnosti, tzv. **H-věty**, dříve R-věty
- ✓ pokyn pro bezpečné zacházení, tzv. **P-věty**, dříve S-věty
- ✓ označení výrobku
- ✓ informace o dodavateli

Role a priority ČR v SAICM

- ČR plní cíle SAICM v rámci REACH
- ČR poskytovala příspěvky do SAICM QSP i uspořádání jednání (nebude vzhledem k ekonomické situaci již možné)
- ČR i Regionální centrum RECETOX jsou v rámci CEE regionu členem „řídící skupiny“ (core group) - jednání r. 2009 a 2010, avšak tato se v roce 2011 nesešla
- ČR směřovala pomoc v rámci SAICM buď přímo v bilaterálních projektech nebo v rámci Stockholmské úmluvy a synergií, nyní kvůli úsporným opatřením nutno finanční podporu zastavit, ale stále lze poskytovat podporu „in-kind“
- nutno zlepšit informovanost na národní/regionální úrovni - role pro Regionální centrum

SAICM - Aktuální otázky

- Jak přispět k plnění cílů SAICM celosvětově
- Potřebujeme SAICM ve stávající podobě? Jak lépe zapojit do “synergií” a účelně využít existující strukturu MEAs - souvisí s reformou UNEP a IEG - Rio +20
- Výběr prioritních témat na další období (dilema - dokončit 4/5 stávajících a začít nová? - podle jakých kritérií)
- Podávání zpráv - dotazník - komplikovaný, dubluje se s dalšími zprávami - jak přimět ke spolupráci sekretariáty dalších smluv?
- Udržitelné financování SAICM - konzultační proces pro financování problematiky nakládání s chemickými látkami - pokračování Programu pro rychlý start (QSP)?/ukončení, ale co nahradí?
- Účast “stakeholderů” - lze optimalizovat - kde a jak? - iniciativy průmyslu, činnost NNO

Dotazy k SAICM?

Participants during the morning session.

EU a chemická legislativa

EU vývoj - obecně

Časově

6-9-12-15-25-27-28-?

1950-... -1.7. 2012- ?

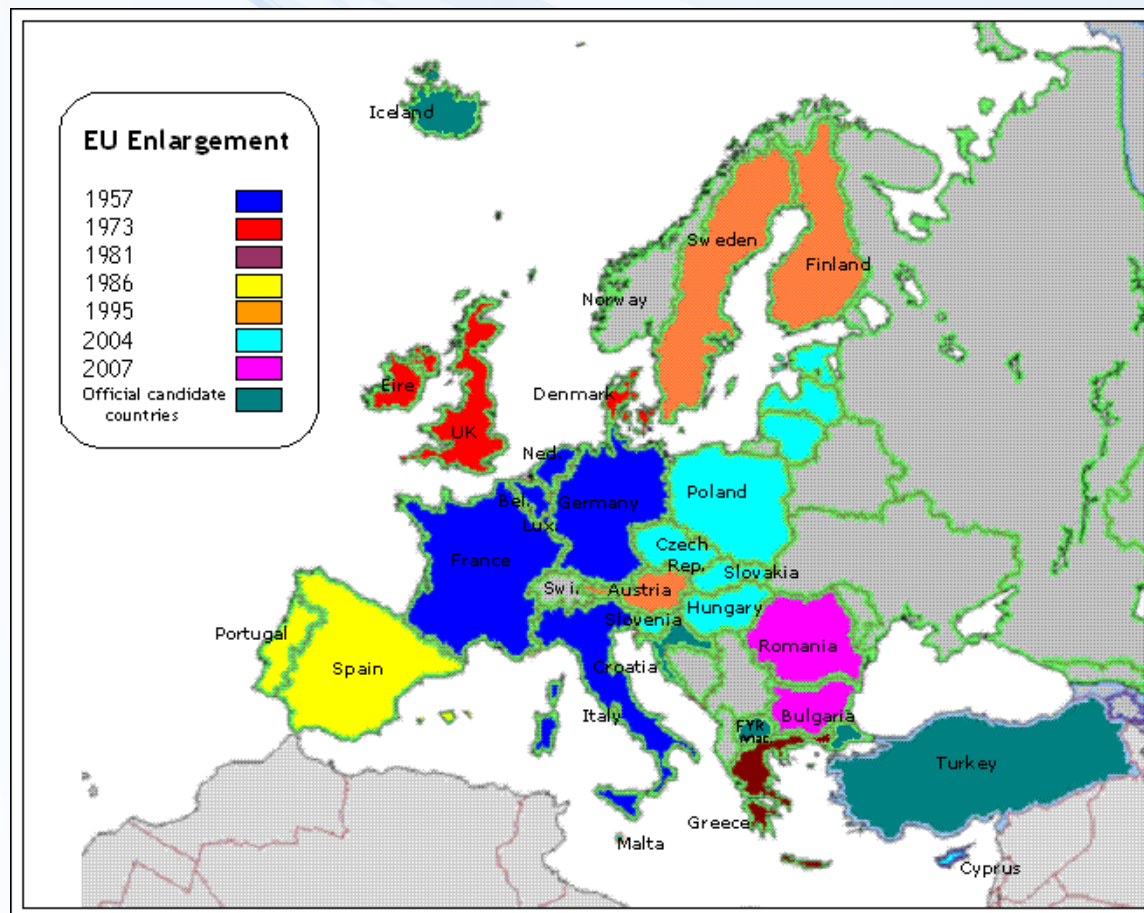
Právně - smlouvy

Evropské společenství uhlí a oceli

Evropské hospodářské společenství

Evropské společenství

Evropská unie

EU vývoj - chemická legislativa

- první legislativa - r 1967 - tzv. směrnice o nebezpečných látkách (Dangerous Substances Directive) č. **67/548/EHS**
  - 32x přizpůsobována technickému pokroku (adaptation to technical progress) a nahrazena nařízením o klasifikaci, označování a balení - viz nařízení č. **1272/2008/ES**
  - Od 80 let ve strategickém plánu Evropského společenství - definována potřeba řešit problematiku rizik chemických látek komplexněji - směrnice **76/769/EHS** - o minimalizaci rizik (Directive 76/769/EEC on the implementation of risk reduction measures)
  - nařízení č. **793/93/EHS** o hodnocení a kontrole rizik z chemických látek
  - obecnější legislativa - snaha o pokrytí všech látek systémově - chemická politika nařízení č. **1907/2006/ES** „o REACH“
- + dalších několik desítek zvláštních předpisů

Tvorba legislativy na EU úrovni

Hierarchie právních nástrojů EU

- nařízení (regulation)
- směrnice (directive)
- rozhodnutí (decision)
- doporučení (recommendation)

EU instituce a hráči v oblasti chemických látek

„BRUSEL“

Navrhovatel legislativy (legislator) - vždy Evropská Komise

Podpora legislativy

navrhovatel, členské státy (vlády a veřejnost) = EK, Rada EU, Evropský parlament

Evropská komise (generální ředitelství a jeho pracovníci) - DG Environment , DG Competitiveness (ex-Enterprise)

Strategické dokumenty (bílá kniha, zelená kniha) → plán: téma a termín

Expertní skupiny Evropské komise - „Committee under regulation,...“, „Technical adaptation committee...“ nebo „Group on ...“

Politické pracovní skupiny Rady EU - Working Party on Environment , WPE (J1)
Working Party on International Environmental Issues
WP IEI

Výbor stálých zástupců (COREPER) - hlavně J1 (WP ENV)

Rada ministrů životního prostředí (Council of Ministers of Environment) - 4x ročně

Publikace v Úředním věstníku EU (Official Journal) **EUR-Lex - Úřední věstník**

+ „stakeholders“ - konzultace všech zainteresovaných (experti, průmysl, vlády, NGO)

+ Evropský parlament

+ lobby

Tvorba chemické legislativy na EU úrovni

Jak se vyjednával REACH?

Bílá kniha (2001)

Zelená kniha (2003)

Pracovní skupina pro REACH (2003-2005) - celkem xx jednání

COREPER

Parlament - čtení, trialog

Politická shoda prosinec 2005

Vyhlášení předpisu v úředním věstníku (národní jazykové verze)

běžící implementace

a) úpravy v národních jazycích (corrigenda)

b) úpravy příloh - v souladu s „better regulation“ a dalšími předpisy - jednoznačnost EU práva

c) přezkum a podávání zpráv → revize/změny, náhrady/zrušení

Národní paralela - tvorba legislativy

Oblast chemických látek

Gestoři: MŽP a MPO

1. Vláda schválí věcný záměr - plán legislativních prací vlády - termín a téma
2. odborný útvar vytvoří věcný návrh zákona ve spolupráci s právním odborem ministerstva
3. Vnitřní připomínkové řízení gestora
4. Meziresortní řízení (ostatní ministerstva a instituce)
5. Vláda
6. Parlament – Poslanecká sněmovna, senát - schválení ve výborech
7. Prezident - podpis/veto
8. Vychází ve Sbírce zákonů (V případě mezinárodních smluv – Sbírka mezinárodních smluv)

Typy nástrojů na národní úrovni - legislativa

- zákon
- vyhláška
- nařízení vlády
- usnesení vlády

- metodický pokyn
- strategie/politika (SPŽP)

- norma
- směrnice
- dobrovolná dohoda / dvojstranná dohoda
- partnerství

- ekonomické nástroje - poplatky , daně

Chemická legislativa v ČR

- První zákon o chemických látkách a chemických přípravcích
č. 157/1998 Sb. o chemických látkách a chemických přípravcích
pokrýval: nebezpečné vlastnosti, výjimky - klasifikace - registrace - obecné podmínky nakládání s nebezpečnými látkami a přípravky (NLP) - balení a označování NLP, bezpečnostní list - povolení/certifikát k nakládání s NLP - uvádění na trh, dovoz a vývoz NLP - evidence a označování NLP - správní úřady
- Nahradil jej nový zákon **č. 356/2003 Sb.** o chemických látkách a chemických přípravcích
harmonizace práva s EU legislativou, přejímání postupů GHS a dalších důležitých principů vedoucích k správnému nakládání s chemickými látkami, převod velkého množství EU směrnic a nařízení k nakládání s chemickými látkami - v souladu s vývojem na mezinárodní úrovni - „chemická bezpečnost“
- Poslední změna - **nový zákon č. 350/2011 Sb. o chemických látkách a chemických směsích** - reakce na přijetí “nařízení o CLP”
1282/2008/EU

Současná legislativa - milníky

2006 EU chemická politika

REACH (**R**egistration, **E**valuation, **A**utorization and **R**estriction of **C**hemicals= registrace, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, nařízení č. 1907/2006/ES) de facto převedení Agendy 21 do EU úrovně a plnění SAICM

systém kontroly chemikálií: používání chemických látek se známými vlastnostmi a to způsobem, který nepoškozuje životní prostředí a zdraví člověka.

2008 – Nařízení o **CLP** (1272/2008/ES) : zdokonalení systému klasifikace, značení a balení látek a směsí (tzv. nařízení CLP) – v souladu s principy GHS

- podrobnosti příští přednáška (RNDr. Vomastková)

Další související národní legislativa

Zákon o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC) posuzování vybraných průmyslových a zemědělských činností z hlediska ochrany životního prostředí jako celku, včetně zabezpečení takových provozních podmínek, které neumožní přenos znečištění mezi jednotlivými složkami životního prostředí + provoz zařízení na základě nejlepších dostupných technik (BAT),

Zákon o integrovaném registru znečištění - centrální sledování znečišťování životního prostředí

Zákon o posuzování vlivu na životní prostředí (EIA) může být průmyslová aktivita spadající pod tento zákon omezena nebo i nepovolena ještě před tím, než je vůbec povolena její stavba, jestliže její dopad na životní prostředí by byl nepřijatelný.

Zákon o prevenci závažných havárií – prevence havárií s účastí chemických látek, u podniků, v nichž je přítomno velké množství nebezpečných látek, musí být zaveden a udržován systém řízení bezpečnosti.

MŽP je v mnoha případech legislativy i MEAs národní kompetentním úřadem či kontaktním místem

Dotazy?

Děkuji za pozornost!

